

**POPELKA, PETR – POPELKOVÁ, RENATA –
MULKOVÁ, MONIKA:**
***BLACK OR GREEN LAND? INDUSTRIALISATION
AND LANDSCAPE CHANGES
OF THE OSTRAVA-KARVINÁ MINING DISTRICT
IN THE 19TH AND 20TH CENTURY.***
UNIVERSITY OF OSTRAVA, OSTRAVA 2016.

Jan Surý¹

Monografie autorů z Ostravské univerzity má interdisciplinární záběr, jak je již patrné ze samotného nadpisu a dále i úvodu, kde se mluví o využití geo-informačních technologií (ArcGis) k vytváření map i vyhodnocování údajů. V úvodu jsou vytýčeny celkem čtyři cíle, a to historická reflexe vlivu industrializace na krajinu, postiženou intenzivní těžbou uhlí a výstavbou těžkého průmyslu; analýza využití půdy na základě map stabilního katastru a leteckých snímků; zjištění základních procesů, které se ve vybrané krajině ovlivněné těžbou a industrializací odehrávají, a analýza směrů, intenzity a rychlosti změn krajiny v jednotlivých stádiích industrializačního procesu; nakonec pak generalizace zjištěných dat a identifikace základních stádií a rozsahu lidského dopadu na ostravský průmyslový region. Vytýčeným cílům odpovídá i struktura kapitol, kterých je kromě úvodu a závěru celkem 17. Po důkladné analýze současného stavu výzkumu přechází autoři k nastínění tradice a historického vývoje Ostravsko-karvinského regionu z hlediska průmyslové revoluce, rozvoje těžby uhlí a doprovodného průmyslu v jednotlivých etapách od začátku 19., respektive konce 18. století až do současnosti, což je dějinný rámec celé knihy.

Hlavními dějinnými milníky výzkumu jsou kromě období industriálního rozvoje od roku 1830 především léta 1947–1949 (použití leteckého mapování terénu), 1971–1975 (rostoucí pocítování efektů socialistické industrializace) a rok 2009 jako hraniční časový rámec. Po historickém úvodu následuje popis výchozího stavu regionu před začátkem těžby a průmyslové výroby v míře, která by měla šanci krajinu zásadněji ovlivnit. Vychází především z map stabilního katastru (primárně z císařských otisků), dále vceňovacích

¹ Mgr. Jan Surý je doktorandem Katedry historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

operátů atd. Hodnotí stav a účely tehdejšího využití půdního fondu v porovnání s následujícím obdobím. Svůj prostor dostává také období čtyřicátých a sedmdesátých let 20. století. Čtyřicátá léta byla specifická svou těžbou pro německou válečnou mašinérii, kdy se příliš na ekologii a bezpečnost nedbalo, sedmdesátá léta pak „nemocí“ ocelového srdce Československa, již dlouho pocítovanými negativními efekty industrializace na prostředí a životní podmínky obyvatel, ale zároveň i snahou o korekci těchto negativ. Negativním vlivům těžby a výroby na region, jako propadání země, rostoucí plocha odkališť, zhoršení kvality ovzduší i pitné vody, ovlivnění vodních toků, znehodnocení zemědělské půdy, rostoucí plochy toxického odpadu z těžby etc. a jejich zhoršování v průběhu času je věnována speciální kapitola. Zároveň je ale také zaznamenána snaha o nápravu – dekontaminaci a rekultivaci postižených ploch, ať již zalesněním, zatravněním či přeměnou na ornou půdu, která nabrala na intenzitě především od šedesátých let 20. století, ačkoli snahy o dekontaminaci a zlepšení životních podmínek obyvatel regionu se objevily již v meziválečné době. Samostatně je zmapována porevoluční etapa transformace až do výše uvedeného hraničního roku 2009. V závěru jsou generalizovány procesy, kterými krajina díky vlivu člověka procházela, jako např. propady půdy, záplavy, zalesňování atd., a jejich vliv je sledován procentuálně v jednotlivých dílčích regionech Ostravsko-karvinského revíru. Tím je sledování tohoto kraje uzavřeno. Dílo výše zmíněných autorů přináší hodnotná data a komplexní zmapování vymezené oblasti, které zasahuje přes hranice historické vědy, což mu dává schopnost komplexnějšího náhledu na danou problematiku.

Kniha je doplněna množstvím tabulek, (leteckých) fotografií terénu i průmyslových závodů a mapových ilustrací ze stabilního katastru i odjinud, zároveň obsahuje řadu tabulek. Jako vyjímatelná příloha jsou k dispozici mapy daného regionu na začátku industrializace, ve čtyřicátých letech, sedmdesátých letech a v roce 2009.

Mgr. Jan Surý
Opatov 49
569 12 Opatov
Česká republika
e-mail: honzasury@seznam.cz